

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК
УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця
ІНСТИТУТ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ, ГІГІЄНИ
ТА ЕКОЛОГІЇ

ЕКОЛОГІЧНІ ТА ГІГІЄНІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СФЕРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

(ЗБІРКА МАТЕРІАЛІВ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)

25 березня 2026 р

м. Київ

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця
ІНСТИТУТ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ, ГІГІЄНИ ТА ЕКОЛОГІЇ

ЕКОЛОГІЧНІ ТА ГІГІЄНІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СФЕРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ
(ЗБІРКА МАТЕРІАЛІВ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)

25 березня 2026 р.

за загальною редакцією
член-кор. НАМН України, професора С.Т. Омельчука

м. Київ

2026

УДК _613+574]:061.3

Головний редактор: Омельчук С.Т. член-кор. НАМН України, д.мед.н., професор

Заступник головного редактора: Гринзовський А.М. д.мед.н., професор, Вавріневич О.П. д.мед.н., професорка.

Технічний редактор: доцент кафедри гігієни та екології НМУ імені О.О. Богомольця к. мед. н., доцент Кондратюк М.В.

Редакційна колегія:

БАРДОВ В.Г. – член-кор. НАМН України, д.мед.н., професор;

ГАРКАВИЙ С.І. – д.мед.н., професор;

ГРУЗЄВА Т.С. – д.мед.н., професорка;

ПЕТРУСЕВИЧ Т.В. – к.мед.н., доцентка;

КОРШУН М.М. – д.мед.н., професорка;

ШИРОБОКОВ В.П. – академік НАН та НАМН України, д.мед.н., професор;

ЯВОРОВСЬКИЙ О.П. – академік НАМН України, д.мед.н., професор.

Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю «Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини» (Київ, 25 березня 2026 р.) / за загальною редакцією член-кор. НАМН України, професора С.Т. Омельчука. – К., 2026. – 337 с.

У матеріалах науково-практичної конференції з міжнародною участю «Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини» (Київ, 25 березня 2026 р.) висвітлено актуальні питання гігієни, екології та громадського здоров'я: хімічну й біологічну безпеку, якість повітря, води та харчових продуктів, вплив шуму, мікропластику, пестицидів і воєнних чинників на здоров'я населення. Основний акцент зосереджено на міждисциплінарному підході до оцінки ризиків, профілактики захворювань, розвитку кадрового потенціалу, гармонізації національних практик із європейськими стратегіями та післявоєнного відновлення України.

УДК _613+574]:061.3

Електронна версія збірника містить додаткові публікації, що з технічних причин не увійшли до друкованого примірника.

У разі повного або часткового використання матеріалів збірника посилання обов'язкове.

© НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця

окультурення ґрунтів (ОМС 3-4), які характеризуються підвищеною агрохімічною і агроекологічною цінністю порівняно з вихідними ОСВ.

ОЦІНКА ВПЛИВУ ФІЗИЧНИХ ФАКТОРІВ ВИРОБНИЧОГО СЕРЕДОВИЩА НА СТАН ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ

Дідковський А.В., Паустовський Ю.О.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Актуальність. На сьогоднішній день проблема професійного здоров'я в Україні стоїть дуже гостро. Серед основних шкідливих і небезпечних виробничих факторів, які зумовлюють виникнення професійних захворювань в Україні, крім виробничого пилу, є виробничий шум, дії якого можуть зазнавати і працівники сфери охорони здоров'я, зокрема стоматологічної служби. Медичні працівники стоматологічної служби є однією з найчисельніших спеціалізованих служб України (біля 11% всього персоналу галузі охорони здоров'я). За даними МОЗ України за 2023 рік, у стоматологічній службі України (бюджетної та комунальної власності) було задіяно понад 18,1 тис. лікарів-стоматологів (додатково 6,7 тис. – у приватному секторі), біля 0,6 тис. асистентів стоматолога, зубних техніків тощо (додатково 0,9 тис. – у приватному секторі), а також близько 19,2 тис. молодших медичних працівників. Тому, на даний час актуальним є вирішення завдання із забезпечення безпечних умов праці цієї категорії медичного персоналу.

Матеріали та методи, результати досліджень. Встановлено, що у виникненні та прогресуванні патологічних станів працівників стоматологічної служби одночасно беруть участь наступні виробничі фактори (за даними дискримінантного аналізу): **хімічні** –пломбувальні матеріали, стоматологічні сплави металів, пластмаси, луги, кислоти, речовини для дезінфікації, лікарські засоби; **фізичні** – шум, ультразвук (контактний), ультрафіолетове випромінювання, несприятливий мікроклімат; **біологічні** – збудники гепатитів В

та С; **психофізіологічні** – тривале перебування в незручній, вимушеній позі, загальне навантаженні (за участю м'язів рук, тулуба, ніг), вимушені нахили тулуба; необхідність вирішення складних завдань, евристичної (творчої) діяльності, прийняття відповідальних рішень, висока концентрація уваги, робота в умовах дефіциту часу тощо.

Дані стосовно дії фізичних виробничих чинників (шум, вібрація, пил) на працівників стоматологічної служби суперечливі та фрагментарні. Використання стоматологічних інструментів може спричинити локальну вібрацію, що може призвести до вібраційної хвороби. З розвитком стоматології з'явилася методика застосування контактного ультразвуку. Рівень шуму на робочих місцях зазвичай не перевищує гігієнічних регламентів, але використання високошвидкісного обладнання, генерує шум що може перевищувати ГДР, тривалий вплив такого стоматологічного обладнання негативно впливає на психічне здоров'я, є фактором ризику соматоформної вегетативної дисфункції, неврозів тощо. Робота з високошвидкісними турбінами та ультразвуковими скайлерами, особливо в умовах недостатньої звукоізоляції, може викликати професійну приглухуватість – що підтверджується численними дослідженнями в галузі оториноларингології, які фіксують зниження слуху внаслідок тривалого впливу шуму понад ГДР.

Аналіз досліджень цього питання показав, що сучасними напрямками запобігання негативної дії шуму на працівників стоматологічної служби є такі:

Технологічні заходи: застосування малошумного обладнання та регулярне його технічне обслуговування, що дозволяє знизити рівні шуму у джерелі його утворення.

Санітарно-технічні заходи: використання шумопоглинальних матеріалів для звукоізоляції обладнання, може значно знизити рівень впливу на шляху його поширення.

Моніторинг шуму: у стоматологічних клініках може допомогти в оцінці ризику та впровадженні необхідних заходів щодо утримання рівнів шуму у безпечних межах.

Індивідуальні засоби захисту органа слуху: використання антифонів, «берушів» тощо. Рекомендується використовувати активні (електронні) засоби захисту, оскільки вони дозволяють спілкуватися, забезпечуючи водночас необхідний захист.

Медичні заходи: проведення попередніх та періодичних медичних оглядів згідно з Наказом МОЗ від 08.09.2025 № 1393, з проведенням аудіометрії та дослідженням вестибулярного апарата, для раннього виявлення патології органа слуху.

Санітарно-просвітницький заходи: інформування стоматологів про ризики втрати слуху, що спричинені шумом, та важливість використання захисних механізмів та заходів щодо запобігання виникнення професійних хвороб.

Висновки: Медичний персонал стоматологічної служби має високий ризик розвитку втрати слуху через вплив виробничого шуму, що вимагає значної уваги до цього питання з боку фахівців профілактичної медицини, зокрема проведення наукових досліджень з вивчення умов праці та визначення стану «слухового здоров'я» працівників стоматологічної служби, гігієнічне обґрунтування та впровадження відповідних профілактичних заходів.

ЗАСТОСОВНІСТЬ ФРЕЙМВОРКУ WHO HEALTH EDPM ДЛЯ ОЦІНКИ РИЗИКІВ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Донік О.М., Любінецька М.В.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Актуальність. Повномасштабна війна суттєво змінила ризики для здоров'я населення України та створила тривале навантаження на систему охорони здоров'я. Руйнування медичних закладів, пошкодження критичних об'єктів енергопостачання та водопостачання, перебої з доставкою життєво необхідних ліків (інсуліну, препаратів для серцево-судинних та онкологічних захворювань), масове внутрішнє переміщення населення та зростання